

סקר: 74% ממבצעי הונאות בתאגידיים - עובדים בכירים ומנהלים

כך עולה מסקר שערכה חטיבת הביקורת של פירמת רוח"ח פאהן-קנה ? "לגורמים הנמצאים בראש ההיררכיה הארגונית יש בדרך-כלל גישה לנכסי הארגון, המאפשרת להם לקחת על עצמם סיכון גדול יותר ולבצע הונאות ומעילות בהיקפים גדולים יותר"

אלה לוי-וינריב 9/2/16

אתמול פרסמה חברת הנדל"ן הציבורית אורתם-סהר, בדיווח ראשוני לבורסה, הודעה על כך ששני עובדי החברה פוטרו מעבודתם, תוך שלילת פיצוייהם, לאחר שמבדיקות החברה עלה, כי היו מעורבים באי-סדרים במשיכת כספים מהחברה, בהיקף של כ-5 מיליון שקל. ההודעה מתבססת על בדיקות ראשוניות שהחברה ביצעה, והיא עדיין בוחנת את היקף הפרשה, תוך שדירקטוריון החברה קיים דיון בנושא, והורה על הקמת ועדת בדיקה של הנושא.

חשדות דומים ל"אי-סדרים" - כלשון הדיווחים, או למעילות של עובדים בכספי החברות הציבוריות - בלשון הפחות מכובסת, הפכו בשנים האחרונות לדבר שכיח במחוזותינו. כך למשל, בשנה שעברה נחשפה גם שערורייה חשבונאית בחברת שירותי המחשוב טלדור, שעלולה להתגבש לכתב אישום נגד החברה או בכירים בה.

החקירה נפתחה במארכ 2014 על-ידי רשות ניירות-ערך, בשל הליקויים שהתגלו בדוחות הכספיים של החברה. בדוחות החברה התגלו אי-התאמות בהיקף של עשרות-מיליוני שקלים, גילוי שגרם למחיקה של כ-30% מההון העצמי של טלדור, לפיטורי בכירים בחטיבת השירותים המנהלים, ולירידה במנייתה (שמאז התאוששה). לפני מספר חודשים הודיעה פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה) לחברה, כי תיק החקירה הועבר לעיונה, ונבחנת האפשרות להגיש נגד החברה כתב אישום (בכפוף לקיום הליכי שימוע ועיון).

גם תיבת הפנדורה שנפתחה במארכ אשתקד עם פיטוריו של אבי מוטולה, לשעבר מנכ"ל אפריקה-תעשיות מקבוצת אפריקה-ישראל שבשליטת לב לבייב, וחשיפת אי-סדרים כספיים בחברה - הגיעה לחדרי החקירות של רשות ני"ע. מוטולה, שניהל במשך קרוב לעשור את נגב-קרמיקה, ובשלוש השנים האחרונות עשה זאת במקביל לניהולה של החברה-האם של נגב, אפריקה-תעשיות; אביהו איבשיץ, לשעבר סמנכ"ל הכספים של נגב-קרמיקה; וגלית בן-מאיר, לשעבר מנהלת שירות הלקוחות בנגב - נחקרו באזהרה ברשות ני"ע, בחשד לביצוע עבירות מרמה.

החקירה סובבת סביב החשד, כי בכירי החברה, מוטולה, איבשיץ, ובן-מאיר, יחד עם אחרים, גרמו להצגת נתונים כוזבים בדוחות הכספיים של נגב-קרמיקה בשנים 2011-2014. זאת, בהיקף מצטבר של עשרות-מיליוני שקלים, תוך הטעיה של ציבור המשקיעים.

נושא המעילות בד'-אמות החברות במשק, מעסיק רבות את רואי-החשבון המבקרים את החברות, אשר לעיתים נתפסים כמי ש"פספסו" את סימני האזהרה של המעילה הפוטנציאלית; ומעסיק עוד יותר את רואי-החשבון העוסקים בביקורת חקירתית - לאחר מעילה או על מנת ליישם בחברה אמצעי מניעה למעילות. כולם שואלים - מה ניתן לעשות כדי לצמצם את התופעה; והתשובה הראשונה המתבקשת: לאסוף כמה שיותר מידע על המעילות, כדי לנסות למנוע אותן.

סקר שערך רואה-החשבון והמשפטן שי מדינה, שותף ומנהל מחלקת הביקורת החקירתית בפאהן-קנה ניהול בקרה, חטיבת הביקורת של פירמת רוח"ח פאהן-קנה-Grant Thornton Israe, מספק את המידע הנדרש, מעניק הצצה אל הנתונים והמספרים המבהילים של המעילות בחברות בישראל, ומעלה את סימני האזהרה המרכזיים.

אחד מסימני האזהרה העולים מהסקר קשור לבכירותו של המועל. מהסקר עולה, כי נמשכת מגמת העלייה

בביצוע מעילות על-ידי עובדים בכירים גם בשנת 2015. על-פי הסקר, 74% ממבצעי המעילות שנבדקו בשנה האחרונה, הם עובדים בכירים בארגון או בעלי מניות ושותפים בחברות (לעומת 67% אשתקד), בעוד ש-20% בלבד ממבצעי המעילות הם עובדים זוטרים (לעומת 30% אשתקד).

המחקר בחן כ-100 חברות מובילות במגזר העסקי במשק, שבחלקן התרחשו אירועי מעילות שנחקרו בשנת 2015, ובחלקן יושמו כלי הביקורת החקירתית לצורך מניעת מעילות. עם החברות שנבדקו נמנות חברות ציבוריות, חברות פרטיות גדולות, מלכ"רים וגופים ממשלתיים. החברות שהשתתפו בסקר קשורות למגזרי פעילות שונים ומגוונים, כגון: מסחר, תעשייה, נדל"ן, פיננסים, היי-טק וכו'.

מנתוני הסקר עולה, כי קיים מתאם בין הגידול במעורבות גורמים בכירים ובעלי מניות בביצוע הונאות ומעילות בארגון, ובין עלייה בהיקף הנזק הכספי למקרה מעילה בודד. נתון זה הוא המשך ישיר למגמת העלייה במעורבותם של גורמים בכירים בארגון ובהיקף הנזק הכספי שנצפו בשנים 2013-2014.

כך נמצא, כי בשנת 2015 בכ-64% מהמקרים היקף הנזק הכספי שנגרם כתוצאה ממעילות היה יותר ממיליון שקל, וזאת בהמשך למגמת העלייה שהסתמנה מנתוני הסקרים שנערכו על-ידי הפירמה בשנים הקודמות - 60% מהמעילות בשנת 2014, ו-40% מהמעילות בשנת 2013 היו בהיקף של יותר מ-1 מיליון שקל.

מעילות נחשפות לאחר קריסה

מבט אל פרופיל המועל מגלה, כי 85% מהמעילות בוצעו על-ידי גברים; 43% ממבצעי המעילות הם בגילאי 40-49, ו-44% ממבצעי המעילות הם בגילאי 50 ומעלה.

לדברי רו"ח ומשפטן שי מדינה, שותף ומנהל מחלקת הביקורת החקירתית בחברת "פאהן-קנה ניהול בקרה", "בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה חדה באוכלוסיית העובדים הבכירים המבצעת הונאות ומעילות בארגון, וזאת אל מול ירידה באוכלוסיית העובדים הזוטרים. במרבית המקרים, לגורמים הנמצאים בראש ההיררכיה הארגונית קיימת בדרך-כלל גישה ושליטה על נכסי הארגון, המאפשרת להם לקחת על עצמם סיכון גדול יותר לביצוע הונאות ומעילות בהיקפים גדולים יותר. בנוסף, בשנים האחרונות ישנה תופעה שלפיה הגבולות בין בעלי מניות לבין החברה מטשטשים באופן שבו אותם בעלי מניות אינם יוצרים בהכרח את הפרדה בין נכסיהם הפרטיים לבין נכסי הארגון שבראשו הם עומדים".

רו"ח שי מדינה

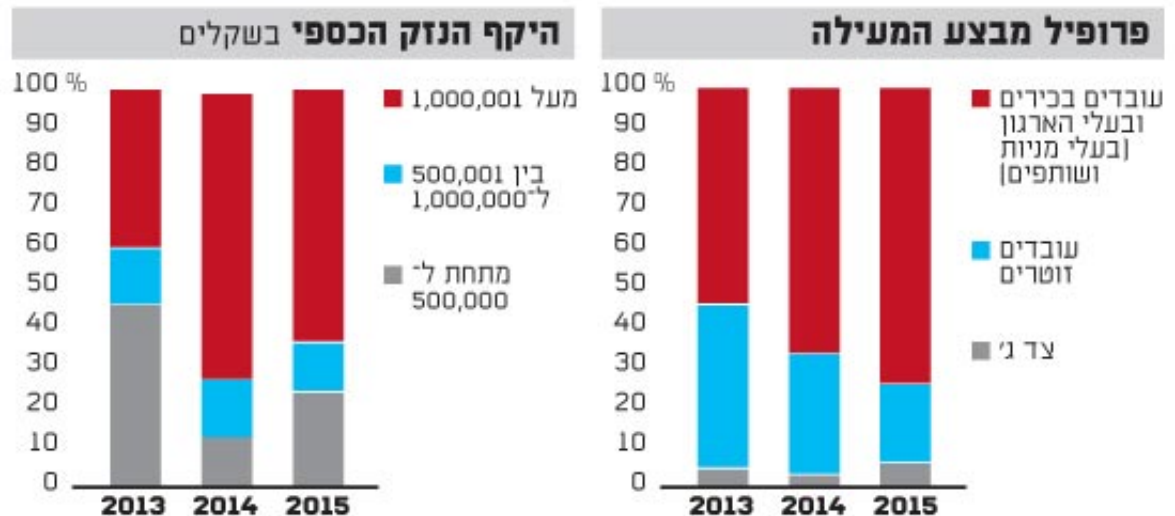
באשר לאופן איתור המעילה, מגלים ממצאי הסקר כי 61% מהמעילות שהתרחשו נחשפו על-ידי גורם פנימי בארגון (לעומת 58% אשתקד), ובין היתר לאחר בדיקה יזומה של ההנהלה, ביקורת פנימית או על-ידי עובדי הארגון. 25% מהמעילות שהתרחשו נחשפו על-ידי גורם חיצוני לארגון (לעומת 20% אשתקד), ו-14% מהמעילות שהתרחשו נחשפו עקב קריסת החברה או בקשה להקפאת הליכים (לעומת 8% אשתקד).

רו"ח מדינה מצוין כי קיימת מגמת עלייה בשנים האחרונות בשיעור המעילות המתגלות עקב קריסת החברה או בקשה להקפאת הליכים. "ברבים מהמקרים שבהם המעילה נחשפת רק לאחר קריסת החברה, מדובר בהונאות של גורמים בכירים שלהם קיימת גישה ושליטה על נכסי הארגון, והם מזהים פירצה המאפשרת לבצע הונאה ולהסוותה במערכות הארגון. זאת, בלי בקרה המונעת מהם מלבצע פעולות אלו או מנטר את פעולותיהם החריגות.

"פירצה זו מגדילה את הפיתוי בקרב אותם גורמים להמשיך ולמעול בהיקפים כספיים גדולים, לעיתים עד כדי מקרים הגורמים לארגונים לקריסה כלכלית, ואף למצבים של חדלות-פירעון".

באשר לסוגי הארגונים "המועדים" למעילות, עולה מהסקר, כי תחומי הפיננסים, נותני השירותים והתעשייה, נמצאים בראש הפירמידה (יותר מ-20% מהמעילות אשתקד נרשמו בתחומים אלה, כל אחד בנפרד); ואחריהם נמצאות החברות בתחום הנדל"ן (18%).

פרופיל מבצע המעילה והיקף הנזק הכספי למעילה

המעילות במספרים

56%

מהארגונים
בחרו לטפל
במבצע המעילה
בהליך אזרחי

64%

מהמקרים
היקף הנזק הכספי
של המעילה
היה מעל מיליון שקל

74%

ממבצעי המעילות
הם עובדים בכירים,
בעלי מניות ושותפים
בחברות

43%

ממבצעי המעילות
הם בטוח
גילאי 40-49

85%

מהמעילות
בוצעו על-ידי
גברים

61%

מהמעילות
נחשפו על-ידי גורם
פנימי בארגון